

1 Het rechtssysteem in Nederland

1.1 Inleiding

De kans is groot dat je, zoals velen, de eerste officiële stap in de wereld van het recht zet. Welkom! Ook is de kans groot dat je heel veel vragen hierover hebt. Dit kunnen inhoudelijke vragen zijn of vragen over de manier waarop je het recht kunt verkennen. Dat is heel normaal voor iemand die de eerste stap in de wereld van het recht zet. Hier houden wij in dit boek ook rekening mee. Wij laten jou deze wereld stap voor stap verkennen. Dat doen wij door je eerst kennis te laten maken met het rechtssysteem in Nederland en de indelingen van het recht. Het is erg belangrijk om de indelingen van het recht te kennen. Vergelijk het eens met de situatie dat je in een (grote) stad gaat wonen waar je niet bekend bent. Je wilt weten waar het centrum, een supermarkt, een bibliotheek, een apotheek, het gemeentehuis en een gezellig café zijn. Als je deze plekken eenmaal gezocht en gevonden hebt, is het de volgende keer gemakkelijk(er) om er te komen. Je weet dan waar je naartoe moet om datgene te halen wat je nodig hebt. In het recht is het ook zo. Je moet de indelingen kennen. Als je deze kennis eenmaal hebt, kun je de volgende keer gericht zoeken. In dit hoofdstuk helpen wij jou de indelingen van het recht te leren kennen. Dit doen wij aan de hand van het verhaal van Sara Stijnen. Wie Sara Stijnen is en wat haar verhaal is, lees je hierna.

Casus Sara Stijnen

De 19-jarige Sara Stijnen is iemand die in haar leven veel heeft meegemaakt. Aan de ene kant vinden wij dit erg vervelend voor haar. Aan de andere kant merken wij dat alles wat zij heeft meegemaakt haar sterker heeft gemaakt. In hoofdstuk 1 van dit boek zullen Sara en haar verhaal centraal staan. Aan de hand van haar verhaal en door middel van de vragen die zij stelt, zullen wij duidelijk maken hoe het (Nederlandse) recht in elkaar zit. Laten wij eerst een aantal voorbeelden geven van wat Sara allemaal heeft meegemaakt.

Gebeurtenis 1: Gerard T. valt Sara Stijnen aan

Sara fietst richting een supermarkt om te kijken of daar pepernoten te verkrijgen zijn. Op het moment dat zij langs de vijver fietst, wordt zij door een naakte man (Gerard T.) met fiets en al in het water geduwd. Gerard T. houdt haar vervolgens in de wurggreep. Ook duwt hij haar onder water en slaat hij haar hoofd meerdere keren tegen de stenen kade. Gelukkig voor Sara zijn er omstanders die ingrijpen. Gerard T. wordt vastgehouden door de omstanders totdat de politie arriveert. Die houdt Gerard T. aan. Hij wordt meegenomen voor verhoor. Sara is erg geschrokken van wat er gebeurd is. Zij zou Gerard T. 'een gevangenisstraf van wel vijfhonderd jaar willen opleggen'. Tot haar grote verbazing krijgt zij te horen dat het **Openbaar Ministerie** van oordeel is dat, gelet op de psychische toestand van Gerard T., **ontslag van alle rechtsvervolging** moet volgen. Dat betekent dat hij eigenlijk geen straf hoeft te krijgen. Wel moet hij gedurende een jaar worden opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis. Sara kan niet geloven dat zo iemand als Gerard T. geen gevangenisstraf krijgt. Het is haar ook niet helemaal duidelijk wat ontslag van alle rechtsvervolging inhoudt.¹

Gebeurtenis 2: Sara Stijnen wordt ontslagen

Sara heeft een baantje. Zij werkt in de bediening bij een restaurant. De laatste tijd kan zij zich, door wat haar is overkomen, niet goed concentreren op haar werk. Alsof zij nog niet genoeg heeft meegemaakt, krijgt zij ook nog een telefoontje van haar baas (werkgever) met de mededeling dat zij niet meer naar haar werk hoeft te komen. Ze is ontslagen. Voor Sara is haar ontslag een enorme klap. Ze vraagt zich dan ook af of haar werkgever haar zomaar mag ontslaan.

Gebeurtenis 3: de telefoon van Sara Stijnen 'doet raar'

Na haar ontslag heeft Sara Stijnen veel vrije tijd. Om de tijd door te komen, maakt zij veel gebruik van haar telefoon. Zo appt zij de hele dag haar vrienden en vriendinnen. Opeens begint haar telefoon, zoals zij dit formuleert, 'raar te doen'. Dit vindt zij erg vreemd, want zij heeft hem een maand geleden voor haar verjaardag gekregen van haar vader. Die heeft er € 500 voor betaald. Je zou dan toch verwachten dat zo'n telefoon normaal functioneert en niet binnen een maand gebreken vertoont. Maar dat is dus niet het geval. Sara is erg teleurgesteld. Zij

¹ Dit verhaal is deels fictief en deels waargebeurd (gebaseerd op www.om.nl/actueel/nieuwsberichten, 6 november 2015).

kleedt zich meteen om, pakt haar tas en loopt naar haar fiets om naar de verkoper te gaan. Zij wil een nieuwe telefoon of hem laten repareren.

Gebeurtenis 4: Joep Simons hangt de fiets van Sara Stijnen op

Tot haar ontsteltenis ziet Sara dat haar fiets, die buiten op de stoep stond, beschadigd is en hoog in een paal hangt. Zij komt erachter dat haar 18-jarige buurjongen Joep Simons dit op zijn geweten heeft. Hij heeft dit gedaan om aan zijn vrienden te laten zien dat hij, zoals hij het zelf zegt, 'tegenwoordig de baas van zijn straat is'.

Nu zit Sara, in haar eigen woorden, 'met honderdduizend vragen'. Zo vraagt zij zich af waarom iemand als Gerard T. geen lange gevangenisstraf krijgt. En ook vraagt zij zich af of haar werkgever haar zomaar mag ontslaan. Een andere vraag waar zij mee zit, is: 'Wat zijn mijn rechten nu mijn nieuwe telefoon het niet goed doet?' Ten slotte vraagt zij zich af of haar buurjongen, Joep Simons, schadevergoeding moet betalen, nu hij haar fiets heeft vernield.

Een juridische opleiding

Wat Sara allemaal heeft meegemaakt, is uitermate vervelend voor haar. Toch hebben deze gebeurtenissen ook één positief gevolg gehad. Voor deze gebeurtenissen zat zij namelijk al maanden na te denken over welke studie zij wilde gaan doen. Zij kwam er maar niet uit. Na alles wat zij heeft meegemaakt, weet zij het nu zeker: zij wil een juridische opleiding gaan doen. Sterker: zij heeft zich al ingeschreven voor een juridische opleiding. Haar studie begint over een maand. Toch is zij nu al begonnen met, wat zij noemt, 'het verkennen van de wereld van het recht'. Zo heeft zij flink gegoogeld om alvast kennis te maken met de basisregels van het recht. Ook heeft zij haar lesmateriaal, zoals boeken en wettenbundels, al besteld en ontvangen.

Sara is nieuwsgierig en bladert door haar boeken en wettenbundels. Zij schrikt van de hoeveelheid wetten, regels en rechterlijke uitspraken. En ook schrikt zij een beetje van de dikke wettenbundels. Moet je dat nou allemaal uit je hoofd leren, denkt ze. Verder vraagt ze zich af of ze niet verdwaald zal raken in de wereld van het recht, door de grote hoeveelheid regels. Het antwoord op haar eerste vraag is: nee, zij hoeft niet alles uit het hoofd te kennen. En zij hoeft ook niet verdwaald te raken in de wereld van het recht. Wij helpen haar stap voor stap kennis te maken met die wereld.

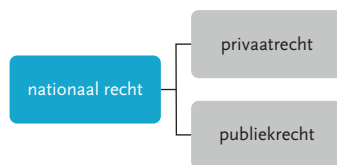
We beginnen deze kennismaking met de wereld van het recht met de *basis* van het recht. Uiteraard zullen wij hierna ook de vragen van Sara beantwoorden.

1.2 Indelingen

Sara heeft gelijk als zij zegt dat er heel veel wetten en regels zijn. Dat betekent echter niet dat zij verdwaald hoeft te raken in de wereld van het recht. Zij kan deze wereld voor zichzelf inzichtelijk maken door eerst de indelingen in het recht te leren kennen. Wij helpen haar hierbij.

1.2.1 *Privaatrecht en publiekrecht*

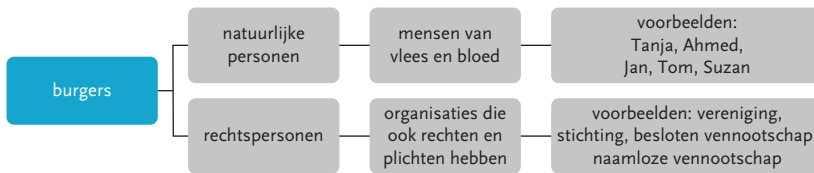
Het nationale recht van Nederland wordt onderverdeeld in twee categorieën, namelijk: het **privaatrecht** en het **publiekrecht** (zie figuur 1.1).

Figuur 1.1 Indeling van het nationale recht in het privaatrecht en het publiekrecht

Privaatrecht

Het privaatrecht wordt ook wel **civil recht** of **burgerlijk recht** genoemd. In het privaatrecht sta je als burger tegenover een andere burger. In het privaatrecht staat dus de rechtsbetrekking tussen burgers centraal. Met deze relatie heeft de overheid in principe niets te maken. Onder burgers vallen **natuurlijke personen** en **rechtspersonen**. Natuurlijke personen zijn: mensen van vlees en bloed. Jij bent er een van. Rechtspersonen zijn organisatorische eenheden die aan het rechtsverkeer kunnen deelnemen. Op **vermogensrechtelijk** terrein hebben ze dezelfde mogelijkheden als een natuurlijke persoon. Rechtspersonen zijn organisaties die ook rechten en plichten hebben, net als natuurlijke personen (zie figuur 1.2). Zowel rechtspersonen als natuurlijke personen zijn **rechtssubjecten**. Dat wil zeggen: zij zijn drager van rechten en plichten; of met andere woorden: zij hebben rechten en plichten.

Figuur 1.2 Burgers: natuurlijke personen en rechtspersonen

Hiervoor is het verschil tussen rechtspersonen en natuurlijke personen uitgelegd. We gaan nu weer in op de indeling publiekrecht-privaatrecht. We geven hierna voorbeelden van het privaatrecht en het publiekrecht.

Voorbeeld 1 Privaatrecht

Je loopt een elektronicazaak binnen en je koopt een smartphone. Hier betaal je € 300 voor. De verkoper geeft de smartphone aan je mee. Een dag later kom je erachter dat de gekochte smartphone een aantal belangrijke functies mist die deze volgens de verkoper wel zou hebben. Wat de verkoper heeft verteld, blijkt dus niet helemaal waar te zijn. Je wilt nu dat de verkoper de prijs verlaagt, de smartphone vervangt of de **koopovereenkomst** beëindigt, zodat je je geld terugkrijgt. Tot jouw grote verbazing is de verkoper hiertoe niet bereid. Na een lang gesprek met hem gevoerd te hebben, weet je zeker dat jullie er onderling niet uitkomen. Nu wil je onderzoeken wat jouw rechten zijn en welke verplichtingen de verkoper heeft. Om dit te kunnen onderzoeken, moet je eerst weten of je met het privaatrecht of het publiekrecht te maken hebt.

In dit voorbeeld heb je met het privaatrecht te maken, omdat het hier gaat om twee burgers: jij en de verkoper. Tip: als het goed is, heb jij een wettenbundel die uit twee onderdelen bestaat. Het ene onderdeel bevat wetten op het gebied van het publiekrecht, het andere onderdeel wetten op het gebied van het privaatrecht.

Ter illustratie geven we nog een voorbeeld.